

AZİZ TRYPHON'UN
KİLİSESİ Mİ
KEŞFEDİLDİ?

ESKİ TÜRK BOY VE
TOPLULUKLARINDA
SU İLE İLGİLİ
ULAŞIM ARAÇLARI

Türkiye'nin En İyi Yerel Tarih ve Kültür Dergisi

SEHRENGİZ

PRUSA

TEMMUZ - AĞUSTOS 2021

www.bursasehrengiz.com

YIL: 12 SAYI: 130

100 YILLIK BİR ACI BU

UNUTMA UNUTTURMA

BURSA SEVDASINA ADANMIŞ
BİR ÖMÜR: KAZIM BAYKAL

ATATÜRK'ÜN
TARİHİ TELGRAFI

BİR KÜLTÜR MİLLİYETÇİSİ
VANİ MEHMET EFENDİ

AZİZ TRYPHON'UN KİLİSESİ Mİ KEŞFEDİLDİ?

Bir süre önce gazetelere bir haber yansıdı: "İznik Gölü'nde Balıkçılar Tarihi Eser Buldu, Balıkçılar buldu! İznik Gölü'nden Tarihi Çıktı, Bursa'da Balıkçıların Ağına Tarihi Eser Takıldı, vs". Bulunan tarihi eser mermer bir mimari parçaydı. Üzerindeki bezemeye göre bir kiliseye ait ambon levhasıdır. Ağır olmasından dolayı taşınması zor olan bu ambon levhasının gölde ne işi olabilir? Anlamak için İznik'in surlarına ve ambon adına yazı yazılan kiliseye gümne girişte fayda sağlar.

AMBON LEVHASI

İznik'te sığır güdüğü bulmuş ve adına bilimsel yazı yazılan kazıdan birisi Aziz Tryphon'dur. Ama, İznik'te sığır güdüğünde atılmış gibi Hıristiyanlığın zamanında İznik'te sığır güdüğü olduğu bilinmemektedir. Çünkü, İznik'te Katolik ve Ortodoks kiliseleri bulunmaz. Sığır güdüğü, İznik İmparatoru Decius'un (249-251)

İmparatorluğu zamanında sığır güdüğü kurbanlarına kurban oldu. İmparator Decius'un (249-251) İmparatorluğu zamanında İznik'te sığır güdüğü vardı. Aziz Tryphon'un kilisesi İznik'te sığır güdüğünde bulunmuştu. Çünkü İznik'te sığır güdüğü İznik'te sığır güdüğünde bulunmuştu. Çünkü İznik'te sığır güdüğü İznik'te sığır güdüğünde bulunmuştu.

İmparatorluğu zamanında sığır güdüğü kurbanlarına kurban oldu. İmparator Decius'un (249-251) İmparatorluğu zamanında İznik'te sığır güdüğü vardı. Aziz Tryphon'un kilisesi İznik'te sığır güdüğünde bulunmuştu. Çünkü İznik'te sığır güdüğü İznik'te sığır güdüğünde bulunmuştu.

Tryphon'un Hıristiyanlığı zamanında sığır güdüğü kurbanlarına kurban oldu. İmparator Decius'un (249-251) İmparatorluğu zamanında İznik'te sığır güdüğü vardı. Aziz Tryphon'un kilisesi İznik'te sığır güdüğünde bulunmuştu. Çünkü İznik'te sığır güdüğü İznik'te sığır güdüğünde bulunmuştu.

İznik'te sığır güdüğü kurbanlarına kurban oldu. İmparator Decius'un (249-251) İmparatorluğu zamanında İznik'te sığır güdüğü vardı. Aziz Tryphon'un kilisesi İznik'te sığır güdüğünde bulunmuştu. Çünkü İznik'te sığır güdüğü İznik'te sığır güdüğünde bulunmuştu.

Bir süre önce gazetelere bir haber yansıdı: "İznik Gölü'nde Balıkçılar Tarihi Eser Buldu, Balıkçılar buldu! İznik Gölü'nden 'Tarih' Çıktı, Bursa'da Balıkçıların Ağına Tarihi Eser Takıldı, vs". Bulunan tarihi eser mermer bir mimari parçaydı. Üzerindeki bezemeye göre bir kiliseye ait ambon levhasıdır. Ağır olması nedeniyle taşınması zor olan bu ambon levhasının gölde ne işi olabilir?

Aziz Tryphon zambak çiçeğiyle

Gözetilirden bir gün İznik İmparatoru Gordian'ın (238-244) sevdiği kız çocukları tarafından ele geçirilmiş ve hastalanmıştır. İmparatorluk surları içerisinde yaşayan ne kadar hekim varsa sarayda davet edilmiş, ancak kim bir türlü şifa bulamamıştır. Bunun üzerine saray çaresiz olarak tavsiye üzerine Tryphon saraya davet edilmiştir. İmparatorluğun surlarında yaşayan Tryphon'un kuyruğunu yakonlarında hat vüresken bulmuş ve sığır güdüğüne sarayda götürmüşlerdir. İmparatorun kızı tedavi etmeyi başararak Tryphon, Decius'un Hıristiyanlara karşı zulmüne kadar kuzur içinde yaşamıştır.

İmparator Decius (249-251) tahtta geçiyordu. Hıristiyanlara karşı şiddetli bir zulme başladı.

Bir süre önce gazetelere bir haber yansıdı: "İznik Gölü'nde Balıkçılar Tarihi Eser Buldu, Balıkçılar buldu! İznik Gölü'nden 'Tarih' Çıktı, Bursa'da Balıkçıların Ağına Tarihi Eser Takıldı, vs". Bulunan tarihi eser mermer bir mimari parçaydı. Üzerindeki bezemeye göre bir kiliseye ait ambon levhasıdır. Ağır olması nedeniyle taşınması zor olan bu ambon levhasının gölde ne işi olabilir?

Ölümünden sonra Aziz Tryphon İznik'te sığır güdüğünde atılmış gibi Hıristiyanlığın zamanında İznik'te sığır güdüğü vardı. Aziz Tryphon'un kilisesi İznik'te sığır güdüğünde bulunmuştu. Çünkü İznik'te sığır güdüğü İznik'te sığır güdüğünde bulunmuştu.

Ölümünden sonra Aziz Tryphon İznik'te sığır güdüğünde atılmış gibi Hıristiyanlığın zamanında İznik'te sığır güdüğü vardı. Aziz Tryphon'un kilisesi İznik'te sığır güdüğünde bulunmuştu. Çünkü İznik'te sığır güdüğü İznik'te sığır güdüğünde bulunmuştu.

Aziz Tryphon sığır güdüğünde

mucizesini izlemek için Ascania / İznik Gölü kıyısına gider. Orada mucize gerçekleştiğine şahit olurlar.

Aziz Tryphon için Nikaia'da inşa edilen kilise kerpiç ve tuğladan yapılmıştır. Zamanla zeminde oluşan su insanların kiliseye girmesini engel olmaya başlamıştır. Bunun üzerine II. Theodoros daha önce kentte var olan Aziz Tryphon Kilisesi'nin yeniden inşa edilmesini emretmiştir. Böylece Patrik Arsenios tarafından kent içinde olacak şekilde bir kilise daha inşa edilmiştir. Skoutariotes'e göre bu yeni kilise, boyut ve güzelliği ile şahanedir.

Suların bastığı kilise hakkında çok az bilgi vardır. Ancak 1 Şubat festivalinde, ayın sonrası halkın hep birlikte İznik Gölü kıyısına inmesi, ilk kilisenin göl kıyısında veya kıyıya yakın bir yerde olduğunu düşündürmektedir. Bununla birlikte 13. yüzyıl kilisesinin yeri de tartışmalıdır. Bazı araştırmacılar İstanbul Kapı'nın yanını işaret ederken, bazıları Yenişehir Kapı yakınlarını önermektedir.

4. Haçlı Seferi sırasında Latinlerin Konstantinopolis / İstanbul'u ele geçirip talan etmesi sonucu bir Latin İmparatorluğu kurulmuştur. Bunun üzerine ailesi ile birlikte kentten ayrılan I. Theodoros Boğaz üzerinden İznik'e gelmiş ve burada 1204 yılında İznik Rum İmparatorluğunu kurmuştur. 1204 ile 1261 arasında hüküm süren imparatorluğun resmi, kültürel ve dinsel başşehri Nikaia / İznik olmuştur.

İznik'te Lascarisler Dönemi olarak da bilinen bu dönemde saygı duyulan azizler arasında Tryphon da yer almaktadır. Bizans İmparatoru II. Theodore

II. Theodore ve Tryphon sikkesi

Ducas-Lascaris'in (1254-8) Aziz Tryphon'a özel bir sempatisi vardır. Çünkü, 1254 yılında Avrupa'ya yapacağı bir sefer öncesinde Aziz rüyasına girip, ona Boğaz'dan geçmesi gerektiğini söylemiş, Azizi dinleyen İmparator büyük bir zafer kazanarak Berrhoia / Beroia (Bulgaristan) şehrini ele geçirmiştir. Bu nedenle Theodore, Aziz Tryphon'u sadece kendisinin değil tüm devletin koruyucu azizi olarak ilan etmiş ve kendi adına darp edilen sikkelerde Tryphon'a da yer vermiştir.

Örneğin II. Theodore adına darp edilen bir sikkenin ön yüzünde (1255-1256), imparator bir elinde labarum başı asa, diğer elinde patrik haçı globuşlu bir asa ile ayakta durmaktadır. Arka yüzde ise Aziz Tryphon sağ elinde haç, sol elinde zambak çiçeği ile yer almaktadır.

Yine II. Theodore adına basılan bir diğer sikkede (1256/1257), Pantokrator İsa sakallı ve haresi ile arkahığı olmayan bir tahta oturmuştur; sol elinde Kitab-ı Mukaddesi tutarken, sağ eli ile insanları kutsamaktadır. Sikkenin arka yüzünde ise Theodore, bu defa Aziz Tryphon ile birlikte üzerinde labarum ve zambak çiçeği bulunan uzum bir asayı tutarken betimlenmiştir.

İznik'te başı kesilerek şehit edilen Aziz Tryphon'un rölikleri

(kemikleri gibi kutsal emanetleri) uzun süre İznik'de kendi adına inşa edilen eski kilisede korunmuş kilise su basması nedeniyle kullanılamaz hale gelince, rölikleri İstanbul'a olasılıkla Aziz Tryphon Kilisesi'ne taşınmış, İstanbul'daki kutsal emanetleri 809 yılında Venedikli bir tüccar tarafından Karadağ'da Kotor şehrine götürülmüştür. Andrea Saracenis isimli Kotor'lu bir tüccar rölikleri satın alıp Aziz Tryphon için yaptırılan kiliseye defnetmiştir.

Kısaca ne rölikleri, ne de eski ve yeni kiliseleri günümüze ulaşamamış olan Aziz Tryphon, günümüzde özellikle Katolik ve Ortodoks Hristiyanlar tarafından saygı gören, adına her yıl 1 Şubat'ta ayin düzenlenen İznik'in önemli şehit azizlerinden birisidir. Geçtiğimiz aylarda İznik Gölü'nde Kayakhane yakınında balıkçıların ağına takılan amara parçası, günümüzde kayıp amara su baskını nedeni ile terk edilmiş rivayet edilen Aziz Tryphon Kilisesi'nin yerine işaret etmesi olasılığı nedeni ile kayda değerdir.

KAYNAKÇA

- U. M. Ermiş, *İznik ve Çevresi Bizans Devri Mimari ve Fonksiyonunun Değerlendirilmesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi (İstanbul 2009).
- S. Eyice, *İznik: Tarihçesi ve Eski Eserleri* (İstanbul 1960).
- C. Foss - J. Talcott - Theodore - Theodoros Metochites, *Nicaea: a Byzantine capital and its Praises: with the Speeches of Theodore Laskaris, In praise of the Great City of Nicaea, and, Theodore Metochites, Nicene Orations* (Brookline, Mass 1996).
- R. Macrides, *George Akropolites: The History: Introduction, Translation and Commentary* (Oxford 2007).
- Resimler Listesi
- 1- Ambon pürcası, <https://www.habernediyor.com/kultur-sanat/iznik-golunde-balikcilar-buldu-tum-2-ay-yillik-b60571.html>
- 2 - Sırp Ortodoks İkonu üzerinde Aziz Tryphon, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/14/Tryphon_of_Campsada.jpg
- 3- Aziz Tryphon şahin ile, <https://christian-orthodox.com/saint-tryphon-of-campsada/>
- 4- Theodore Sikkesi, https://www.wildwinds.com/collections/theodore_II/sb2138.jpg
- 5- II. Theodore sikkesi, https://www.wildwinds.com/collections/byz/theodore_II/sb2139.jpg

II. Theodore Sikkesi